114/1948 Sb.

Zákon

ze dne 28. dubna 1948

o znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků a závodů a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků.

Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Čl.I

Znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků a závodů.

§ 1

(1) Dnem 1. ledna 1948 se znárodňují zestátněním:

1. podniky pro těžení nebo zpracování rašeliny;

2. podniky pro těžení křemence, křemeliny, mastku, těživce, sádrovce, anhydritu, sklářského písku, formovacího písku, jakož i ložiska těchto hmot;

3. podniky pro zpracování nebo opracování kamene, pokud mají alespoň deset brousicích strojů nebo dvě pily na kámen;

4. strojní štěrkovny s kapacitou nejméně deset tisíc tun ročně;

5. podniky pro výrobu chemicko-farmaceutickou nebo farmaceutickou, výrobu léčiv nebo ser, s výjimkou laboratoří nebo úpraven léčebných a ošetřovacích ústavů, zdravotních institucí nebo zdravotních ústavů lidové správy, jakož i přípravy léků na lékařský předpis, pokud nejde o výrobu hromadnou;

6. podniky pro výrobu lékařských nebo léčebných přístrojů, nástrojů nebo zařízení užívaných převážně pro léčebné a ošetřovací ústavy, lékařské ordinace;

7. podniky pro výrobu ampulek;

8. podniky pro výrobu obvazového zboží nebo lékařské vaty;

9. podniky pro výrobu mýdla;

10. podniky, které druhem, způsobem výroby nebo svým rozsahem jsou významné v oboru kosmetických přípravků nebo výrobků;

11. affinerie drahých kovů;

12. podniky pro výrobu radioelektrických zařízení podle zákona ze dne 26. června 1947, č. 128 Sb. , jímž se upravují živnosti radiotechnická, radiomechanická a obchod s radioelektrickými zařízeními;

13. podniky pro broušení křemenných krystalů;

14. podniky pro výrobu šroubů, nýtů, matic nebo kolejnicových upevňovadel;

15. podniky pro tovární výrobu drátěných lan;

16. podniky pro tovární výrobu montovaných a polomontovaných staveb, jejich konstrukcí nebo dílců;

17. pily se zařízením o denní výkonnosti pořezu alespoň deseti plm kulatiny při osmihodinovém provozu;

18. cihelny s technickým zařízením na roční výrobu alespoň dvou milionů kusů cihlářských výrobků;

19. podniky pro výrobu technického porculánu;

20. podniky pro výrobu nebo úpravu technických plynů;

21. podniky pro výrobu fotografického materiálu;

22. koželužny, jirchárny a podniky kožedělné nebo gumárenské, které se zabývají též výrobou koželužskou nebo jirchářskou;

23. podniky pro výrobu dřevoviny nebo lepenky;

24. podniky sklářské se zařízením pro automatickou výrobu nebo nejméně s deseti strojovými jednotkami na zpracování nebo zušlechťování skla, při čemž se za strojovou jednotku pokládají i pece všeho druhu;

25. všechny ostatní podniky, pokud se na ně nevztahují jiné předpisy o znárodnění nebo o vyloučení ze znárodnění a pokud počet osob v podniku zaměstnaných nebo činných dosáhl kdykoliv od 1. ledna 1946 padesáti osob. Při zjišťování tohoto počtu rozhoduje součet všech osob, v podniku zaměstnaných nebo činných bez ohledu na to, kde pracují nebo pracovaly, zejména též domáckých pracovníků.

(2) U podniků uvedených v odstavci 1, č. 1 až 24 rozhoduje stav ke dni 1. ledna 1948.

(3) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na majetek státu ani na:

a) podniky a závody, které 1. ledna 1948 byly ve vlastnictví společenstev výdělkových a hospodářských, zřízených podle zákona ze dne 9. dubna 1873, č. 70 ř.z., o společenstvech výdělkových a hospodářských, na Slovensku ve vlastnictví družstev zřízených podle §§ 223 a násl. zák. čl. XXXVII/1875, o obchodním zákonu, a byly jimi přímo provozovány, s výjimkou podniků a závodů, které nejpozději do 31. prosince 1948 určí ministr průmyslu v dohodě s Ústřední radou odborů a Ústřední radou družstev, na Slovensku též po slyšení pověřence průmyslu a obchodu,

b) podniky a závody, které dne 1. ledna 1948 byly ve vlastnictví svazků lidové správy a byly jimi přímo provozovány, s výjimkou podniků a závodů, které nejpozději do 31. prosince 1948 určí vláda na návrh ministra průmyslu, na Slovensku učiněný po slyšení pověřence průmyslu a obchodu,

c) podniky a závody, které ministr průmyslu v dohodě s ministrem financí, na Slovensku též po slyšení pověřenců průmyslu a obchodu a financí, vyloučí ze znárodnění, při čemž jejich vlastníkům (provozovatelům) nařídí, aby je trvale zastavili, protože se vláda usnesla, že jejich další provozování není ve veřejném zájmu.

(4) Ministr průmyslu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, vyhlásí s účinkem doručení v Úředním listě, které podniky nebo závody byly znárodněny podle čl. I.

§ 2

(1) Osoby, které jsou povinny prozatím vésti správu znárodněného podniku nebo majetku (§ 8), podají ministerstvu průmyslu hlášení, jehož vzor vyhlásí ministr průmyslu v Úředním listě. Toto hlášení jest podati do 15 dnů ode dne vyhlášení vzoru. V řízení musí spolupůsobiti též osoby, které k tomu budou vyzvány ministerstvem průmyslu. Hlášení má býti podepsáno i závodní radou nebo závodním důvěrníkem; pokud hlášení nepodává dosavadní vlastník nebo držitel znárodněného podniku nebo majetku, je povinen připojiti k němu své vyjádření.

(2) Dosavadní vlastníci nebo držitelé podniků znárodněných podle § 1 i jiné osoby jsou povinny spolupůsobiti při sestavování účetních závěrek za dobu do znárodnění, pokud k tomu budou vyzvány příslušným ústředním orgánem.

§ 3

Splní-li se podmínky pro znárodnění majetku podle § 1 po dni 1. ledna 1948, znárodňuje se takový majetek dnem, který určí ministr průmyslu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, a vyhlásí podle § 1, odst. 4; lhůta k podání hlášení podle § 2, odst. 1 počíná v těchto případech dnem, kdy se splní podmínky pro znárodnění. Jinak platí ustanovení § 2 přiměřeně.

§ 4

Právo zakládati nové podniky a je provozovati bez ohledu na jejich rozsah v odvětvích znárodněných podle § 1, odst. 1, č. 1 až 24 je vyhrazeno státu. Na návrh věcně příslušného ministra, na Slovensku učiněný po slyšení příslušného pověřence, může vláda toto právo přenésti na kteroukoliv právnickou osobu.

§ 5

(1) Národní podnik může odporovati právním jednáním, která vykonal vlastník majetku znárodněného podle čl. I po 27. říjnu 1945 v úmyslu poškoditi nebo ztížiti znárodnění nebo zavléci ve svůj nebo cizí prospěch majetkové hodnoty.

(2) Odporovati lze do dvou let ode dne uveřejnění vyhlášky, kterou se o znárodněném majetku činí opatření podle § 12 dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 100 Sb. , o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, ve znění čl. II tohoto zákona. Jinak platí přiměřeně ustanovení odpůrčího řádu, vydaného zákonem ze dne 27. března 1931, č. 64 Sb.

(3) Právní jednání o převodu podniků, na které by se vztahovala ustanovení čl. I nebo o převodu kapitálových účastí na společnostech, jejichž podniky se znárodňují podle čl. I, pokud byla uzavřena v době dvou měsíců přede dnem znárodnění, jsou platná jen, schválí-li je ministerstvo průmyslu.

§ 6

(1) Za majetek znárodněný podle čl. I tohoto zákona přísluší náhrada; platí o ní ustanovení §§ 7 až 11 dekretu č. 100/1945 Sb. , ve znění čl. II tohoto zákona, pokud se dále nestanoví jinak.

(2) Náhrada se neposkytuje za majetek znárodněný podle čl.I, který ke dni znárodnění vlastnicky náležel nebo náleží osobám fysickým, jež byly nebo budou právoplatně odsouzeny soudy pro zločin nebo přečin spáchaný do dne znárodnění
a) po 5. květnu 1945 podle zákona ze dne 19. března 1923, č. 50 Sb. , na ochranu republiky, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících, nebo

b) podle § 43 dekretu č. 100/1945 Sb. , ve znění čl. II tohoto zákona, nebo

c) podle zákona ze dne 13. února 1947, č. 15 Sb. , o stíhání černého obchodu a podobných pletich, nebo

d) podle zákona ze dne 13. února 1947, č. 27 Sb. , o trestní ochraně provádění dvouletého hospodářského plánu, nebo

e) podle zákona ze dne 18. července 1946, č. 165 Sb. , o trestní ochraně národních podniků, znárodněných podniků a podniků pod národní správou.

(3) O použití cenných papírů odpovídajících hodnotě znárodněného majetku, za který se neposkytuje náhrada osobám uvedeným v odstavci 2, platí přiměřeně ustanovení § 5, odst. 2, č. 2 zákona ze dne 11. března 1948, č. 51 Sb. , o úpravě některých finančních poměrů národních podniků průmyslových a potravinářských.

§ 7

Majetek znárodněný podle čl. I může ministr průmyslu v dohodě s ministrem financí a s věcně příslušným ministrem, na Slovensku též po slyšení pověřence průmyslu a obchodu,

1. přenechati za náhradu připadající na takový majetek podle § 6
a) podnikům lidové správy, které budou zřízeny podle zvláštního zákona,

b) společenstvům výdělkovým a hospodářským (družstvům) nebo jiným právnickým osobám,

2. převésti do působnosti jiného ministra, aby jej začlenil do podniků, ústavů nebo zařízení, na něž se jeho působnost vztahuje.

§ 8

Pro znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků a závodů podle čl. I platí ustanovení §§ 4 , 5 , 5a , 12 , 13 , 15 až 38 , 40 až 47 dekretu č. 100/1945 Sb. , ve znění čl. II tohoto zákona.

Čl.II

Změny a doplnění dekretu č. 100/1945 Sb. [Změny zapracovány do 100/1945 Sb.]

Čl.III

Ustanovení § 4, odst. 6 dekretu č. 100/1945 Sb. ve znění čl. II lze obdobně užíti i na majetek, na který se vztahuje ustanovení čl. IV zákona ze dne 7. dubna 1948, č. 79 Sb. , kterým se mění a doplňuje zákon ze dne 16. května 1946, č. 128 Sb. , o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzcházejících. Jde-li přitom o majetek znárodněný nebo o takový jiný majetek, k jehož znárodnění nedošlo jen v důsledku neplatného majetkově-právního jednání nebo neplatného zásahu z doby nesvobody, hledí se v řízení o náhradě na osoby, které dosáhly pravomocného výroku podle čl. IV, odst. 1 zákona č. 79/1948 Sb. , jako by jim tento majetek byl znárodněn.

Čl.IV.

Čl.(IV)1

Ministr průmyslu se zmocňuje, aby upravil a ve Sbírce zákonů a nařízení vyhlásil úplné znění dekretu č. 100/1945 Sb. , jak vyplývá ze změn a doplňků provedených ustanoveními čl. II tohoto zákona.

Čl.(IV)2

(1) Ustanovení čl. I a čl. II, č. 13, 31, 32, 38 a 39, č. 40, pokud se jím mění ustanovení § 22, odst. 1 až 6 a 8 až 10 dekretu č. 100/1945 Sb. , č. 41 až 43 a 45 až 47 nabývají účinnosti dnem 1. ledna 1948, ustanovení čl. II, č. 1 až 12, 14 až 30 a 33 až 37, č. 40, pokud se jím mění ustanovení § 22, odst. 7 dekretu č. 100/1945 Sb. , č. 44 a 48, č. 49, pokud jde o ustanovení § 41, odst. 1 dekretu č. 100/1945 Sb. , č. 50 a 51 dnem 27. října 1945 a ustanovení čl. II, č. 49, pokud jde o ustanovení § 41, odst. 2 dekretu č. 100/1945 Sb ., a ustanovení čl. III a IV dnem vyhlášení.

(2) Tento zákon provede ministr průmyslu v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Dr. Beneš v.r.

Gottwald v.r.
Fierlinger v.r.